

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. XVI. Exactores Communitatum qui fuerunt in mora solvendi creditoribus indicatis, an & quando teneatur ad augmentum aureorum superveniens. Et utrùm Exactores possint lucrari componendo cum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

consil. 213. Punctus talis est, volum. 2. Alios pro hac sententia citat Sola in tractat. de monet. cas. 50. n. 3. & in eodem casu consulit D. Lodov. Bellus consil. 102. num. 7. versic. ad secundum, & num. 8. nempe quia dos fuerat promissa & recognita in scutis Solis, & sic in certa specie pecuniarum: & consil. 177. n. 7.

Vnde cum in casu proposito redditum annuorum fors restituenda fuisset marito, ut domino bonorum dotalium, in scutis auri in auro ad signum Solis boni auri & legitimi ponderis, eoque modo maritus pecunias illas receperit; concludendum est ex supradictis, illum ad earundem specierum restitutionem fuisse obligatum. † Nec interest in qua moneta maritus solutionem receperit illorum capitalium; quia si minus recepit quam deberetur, aut cum creditoribus dotis pepigerit, sibi imputare debet, quia tenebatur eisdem species debitas recipere, & exigere, l. si extraneus. ff. de jur. dot. l. dotem à patre. ff. eod. tit. Fontanel. de pact. nuptial. claus. 6. gloss. 1. part. 2. num. 64.

8 Si verò dotis promissio, & subsequuta recognitio facta simpliciter fuerit in libris, aut alia moneta imaginaria; hoc casu militat omnes distinctiones superius allatae in precedentibus capitulis, de mutatione bonitatis intrinsecæ, vel extrinsecæ, quia tunc maritus est duntaxat debitor generis, seu quantitatis, absque relatione ad certam speciem: & in his terminis procedunt quæ tradit Purpur. in l. cum quid, num. 163. ff. si cert. petat. Menoch. dicto consil. 49. num. 49. Virgili. ad Afflict. dicta decis. 194. & probat text. in l. res in dotem 43. cum ibi notat. per DD. ff. de jur. dot. 9 † ubi dicitur quod res in dotem data, quæ numero, pondere, vel mensura constant, mariti periculo sunt: quia in hoc dantur, ut maritus eas ad arbitrium suum distringat; & quandoque, soluto matrimonio, ejusdem generis & qualitatis alias restituat ipse, vel ejus hæres: ubi dicit Bartolus, quod si dos data fuit in moneta antiqua, in illa fieri debet restitutio. Quod intelligendum ait, si postea esset variata moneta in materia; sed si eadem esset moneta, tamen valor crevisset vel decrevisset, hoc non inspicitur, nisi à tempore moræ.

10 Quod si maritus recepisset dotem sub certa taxatione florenorum auri, seu aureorum; & eo modo recognovisset, non teneretur nisi ad pretium taxatum. Bald. dicto consil. 213. volum. 5. & probatur per text. in dicta l. res in dotem, quia tunc maritus est tantum debitor illius quantitatis. Ioan. ab Aquila, dicto theorem. 8. versic. nisi aliter. Quidquid judicatum fuerit per Senatum Burdegalem, ut supra num. 6.

11 Nisi tamen maritus promississet restituere aureos, aut florenos auri in eadem æstimatione taxata, & conventa: tunc enim tempus contractus inspiciendum esset, ut paulò post, ex Alberto Bruno explicabimus.

12 Et hoc est quod voluit Bartol. in l. Paulus, num. 10. ff. de solut. dum dicit quod si mutuavi tibi, vel in dotem dedi centum libras in florenis, (hoc est in speciebus auri, ut supra explicatum est) idem est ac si dicerem, ego do tibi istos florenos in solutum pro centum libris; & ideo non possunt peti nisi centum libræ, sicut dicitur de re data in dotem æstimata; & sic videmus quod hoc casu Bartolus nullam facit differentiam inter contractum mutui, & contractum in vim cuius petitur restitutio dotis: † & in his terminis vera sunt quæ tradit Peregrin. consil. 13. num. 9. volum. 3. Albert. Brun. in tract. de augm. & diminut. monet. in 2. præsuppositione, num. 8. & 9. versic. aliquando

13 & quarto, † qui aliud dicendum existimat si conventum fuisset, ut ducati & aurei redderentur in eadem æstimatione conventa; tunc enim libræ censentur

æstimatæ per ducatos, seu florenos auri, qui propterea restituendi sunt per maritum, seu illius hæres in eodem numero quo fuerunt traditi; & damnum decremendi, vel lucrum augmenti valoris earum cedere debet commodo, vel incommodo creditoris, ut fusc comprobat & explicat Brun. in d. tract. limit. 8. num. 5. versic. secundo quaritur, & num. 6. apud quem alii casus in dicta limit. 8. singulariter resoluuntur, æquiparando semper contractum mutui, & dotis.

CAPVT XVI.

Exactores Communitatum, si fuerint in mora solvendi creditoribus indicatis, an & quando teneantur ad augmentum aureorum superveniens; & utrum exactores possint lucrari componendo cum creditoribus Communitatis circa majorem aureorum valorem: & quid si Communitas debebat aliquid supplere, vel adimplere quod non adimplevit, utrum teneantur exactores ad majorem monetæ valorem supervenientem; an verò teneantur facere oblationem, & depositum pecuniæ.

SUMMARIUM.

- 1 Qui sunt illi exactores, qui cum pecunia sui domini negotiari prohibentur.
- 2 In quibus casibus exactores negotiari possunt, & componere cum creditoribus Communitatis super majori valore aureorum.
- 3 Quando exactor est debitor generis, potest componere & lucrari cum creditoribus Communitatis.
- 4 Exactor factus pluribus interpellationibus non satisfaciens, tenetur ad excrefcentiam monetarum.
- 5 Mora irregularis incurritur ipso iure favore minorum & Communitatum, absque aliqua interpellatione.
- 6 Mora regularis incurritur per interpellationes.
- 7 Oblatio non tollit moram iam incursum.
- 8 Ad impediendum cursum usurarum non sufficit oblatio, sed requiritur etiam depositum; sed ad impediendum onus solvendi augmentum monetarum, sola oblatio sufficit sine deposito.
- 9 Quando ex utraque parte contrahentes aliquid adimplere debent, inspiciendum est quis prior adimplere teneatur.
- 10 Mora cum mora non compensatur, quando agitur de obligationibus separatis.
- 11 Exceptionem non implementi opponere nequit, qui ex non implemento damnum non patitur.
- 12 Ab exceptione non implementi tacite recedi potest.

Dubium fuit aliàs, utrum exactores Communitatum teneantur ad solutionem majoris valoris aureorum, qui successu temporis creverunt in bonitate extrinsecæ, attento quod pecunias Communitatis præ manibus habuerunt, & ex illis negotiati sunt, & lucrum fecerunt; cum tamen ex obligationibus per eos præstitis tenerentur satisfacere creditoribus Communitatis: & sic ratione moræ videtur quod teneantur ad illud interesse augmenti monetarum erga Communitates.

Quæstio

1 Quæstio ista in varia capita dividenda est: Aliqui enim sunt exactores, qui simpliciter ad exigendum sunt deputati, & pecuniam domino singulis hebdomadis vel mensibus reddere tenentur, aut eas in capitis domini reportare; vel sunt simplices custodes pecuniarum sui domini, vel Principis, qui eam domino quandoque voluerit reddere tenentur; & hi omnes prohibentur ex pecunia domini negotiari, neque possunt commutare pecunias grossas pro minutis, aut alias ex pecunia domini negotiari, vel lucrum capere, ut ostendit Peregr. *consil.* 94. *num.* 7. in 1. 2. & 5. *casu.* *volum.* 3. post Bart. in l. 1. *Cod. de auri publici persecutor. lib.* 10. & idem Peregrin. in *tract. de jur. Fisc. lib.* 6. tit. 3. *num.* 8. & sequentib.

2 Alii sunt exactores qui habent facultatem solvendi creditoribus domini iuxta mandata & indicationes sibi faciendas à domino, vel à Consulibus, aliisve administratoribus Communitatis; & hoc casu si solvendo creditoribus aliquid lucentur mediante solutione facta in minori moneta, aut si super majori auroreum valore aliquid lucentur componendo cum creditoribus; lucrum inde perceptum licet ad eos pertinet. Cuman. *consil.* 178. *Theaurarius, in fine 2. dubii.* Dec. *consil.* 6. *col.* 2. *vers. scilicet.* *tertiò istud.* Peregr. *d. tit.* 3. *num.* 10.

3 Idem dicendum est, si exactor colligat pecunias domini, cum obligatione reddendi computa in fine cuiuslibet anni, quia tunc est debitor quantitatis; & ideo sicut periculo suo cedit pecunia exacta, ita & utilitas. Dec. *consil.* 6. Peregr. *d. tit.* 3. *num.* 11.

In casu particulari cuiusdam exactoris, Dixi per illam rationem licitum ipsi fuisse lucrari componendo cum creditoribus Communitatis, quia factum fuerat pactum quod singulis annis in festo Sanctæ Magdalene fieret taxatio auroreum, & quod ipse ad illum valorem teneretur; & sic erat debitor quantitatis; & propterea poterat periculo suo de illis pecuniis negotiari, ut ad longum explicat Alciat. *consil.* 100. alias *consil.* 12. *lib.* 5. ubi ostendit Theaurarios Principum de pecuniis dominorum negotiari posse mediâ commutatione monetarum, ut fuit per eum *ibi*.

4 Sed tamen in alio diverso casu, propter facti circumstantias, ex quibus non raro diversitas juris emergere solet, contrarium Respondi: nempe exactorem teneri erga Communitatem ad excrescentiam valoris extrinseci auroreum, in quibus concepta erant debita indicata. Quia exactor erat obligatus singulis annis decimam partem suæ exactiōis solvere, convertendam in extinctionem creditorum Communitatis; quod tamen pro parte dumtaxat adimpleverat: residuas verd pecunias quas præ manibus habebat, non solvebat creditoribus, nec Communitati; sed nequidem offerebat: imò factis pluribus executionibus & interpellationibus ex parte Communitatis, semper variis diffugiis, tergiversationibus & salvis conductibus utebatur: ideo negari non poterat quin esset in mora, & culpa maxima, & Communitas in damno evidentissimo. † Erat quidem in mora irregulari, quia Communitas utitur jure minorum, quorum favore ipso jure sine interpellatione contrahitur mora irregularis, l. in minorem, *Cod. ex quib. caus. in integr. restit.* Vicent. de Franch. *decis.* 16. qua de re videendus est Gaspar Roderic. *de annis reddit. lib.* 3. *quæst.* 7. *num.* 92. Castrenf. & alii in d. l. in minorum.

6 Erat verd in mora regulari, propter varias interpellationes, tam judiciales quam etiam extrajudiciales. Ludov. *decis.* 5. *num.* 7. stante igitur morâ, non est dubitandum quin exactor teneatur ad majorem valutam scutorum, quæ contingit ante obligationem 7 summarum debitatum per ipsum factam: † cum obla-

tio non potuerit tollere moram jam incursum. Theaur. *decis.* 174. *num.* 4. Duard. *de censib.* 5. *de cens. solut.* 9. 6. *num.* 28. & sæpius in superioribus capitibus diximus.

Quoad verd majorem valorem, qui contingit post oblationem, respondi exactorem ad illam non teneri: quia licet ad impediendum cursum usurarum, ultra oblationem, necessarium sit depositum; tamen sola oblatio liberat à præstatione illius interesse, quod oritur ex mutatione monetarum. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 2. *gloss.* 5. *num.* 160. & sequentib. maxime *num.* 163.

Verum quidem est, quod exactor opponebat Communitatem etiam fuisse in mora, quia cum ipse esset oneratus solvere scuta dumtaxat monetæ, seu trium librarum pro quolibet, spectabat ad Communitatem assignare ipsi, unde capere posset summam requisitas ad supplendum majorem illum valorem, sine quo creditores nolissent solutionem accipere; & sic mora cum mora compensanda est.

Sed ad hoc multis modis fuit responsum. Primò 9 quia quando ex utraque parte debet adimpleri, inspicendum est quis prius adimplere teneatur, quando de eo per lectionem contractus potest apparere. Rota post *tract. Zachie de obligat. camer. decis.* 139. *num.* 34. Marefcot. *lib.* 1. *var. resolut.* c. 89. *num.* 9. Gratian. *discep. for.* c. 1000. *num.* 21. Constabat autem exactorem teneri prius solvere summam principalem, eaque solutâ spectare ad Communitatem solutionem augmenti valoris auroreum; cum augmentum sine suo principali stare non possit, *cap. accessorium, de regul. jur. in 6.*

Secundò, quia obligatio exactoris nullam habebat connexitatem respectu ipsius exactoris, cum obligatione Communitatis, de solvendo majorem valutam; sed sive Communitas suppleret, sive non, semper firma remanebat exactoris obligatio; & sic non poterat opponi compensatio moræ, & non adimplementi respectu obligationis separatæ, & independentis; etiam si duæ illæ obligationes ex eodem contractu ortum haberent. Tusch. *littera I, conclus.* 150. *num.* 123. Natt. *consil.* 133. *num.* 5. Mantica. *decis.* 238. *num.* 2.

Tertiò exceptio non implementi non potuit opponi per exactorem; quia ob non implementum Communitatis nullum damnum passus est. Ludov. *decis.* 347. *num.* 11. & 20. Burat. *dec.* 371. *num.* 5. ubi plures allegat. Faciunt tradita per Tusch. *d. lit. I, conclus.* 50. *num.* 132. post Bald. *consil.* 315. *num.* 2. *vers. ex his concluditur, lib.* 2.

Quartò, quia exactor solvendo plurimas summam 12 creditoribus Communitatis, post allegatū non adimplementum, etiam convertendo pecunias destinatas pro solutione summarum principalium, in solutione augmenti monetarum; censetur tacite ab ista exceptione recessisse. Ludov. *decis.* 75. *num.* 2. & 5. & *decis.* 577. *num.* 10. *part. 1. recent.* Gratian. *decis.* 159. *num.* 13. & 14. Burat. *decis.* 674. *num.* 13. & *decis.* 54. *num.* 14. & *ibid.* Addent. *litt. C.*

Et ita fuit judicatum adversus exactorem, qui condemnatus fuit ad interesse majoris valutæ scutorum usque ad diem oblationis per Arbitros à partibus nominatos, licet pendeat adhuc causa recursus ad arbitrium boni viri.

CAPVT XVII.

Quando census fuit constitutus in certo numero duplarum Hispaniæ, sezenorum, ducatonorum, & alterius monetæ albæ in contractu designato; & conventū fuit quod in casum extinctionis, restitutio fie-